

Onderzoek huisvesting arbeidsmigranten in de regio Achterhoek

opdrachtgever: Regio Achterhoek, Achterhoek 2020 en de provincie Gelderland

opdrachtnemer: Expertisecentrum Flexwonen

auteur: Johan van der Craats

datum: 5 maart 2018

Inhoudsopgave	2
Samenvatting/conclusies	3
Aanbevelingen	4
1. Aanleiding	5
2. De omvang van het aantal arbeidsmigranten in beeld	7
2.1 Spoor 1: de omvang in beeld via het Decisio-onderzoek 'Economische analyse internationale werknemers, studenten en zelfstandigen in Nederland, Regiorapportage Gelderland/FoodValley	7
2.2 Spoor 2: de omvang en verdeling in beeld via de registratie in de BRP en UWV (2010)	8
2.3 Verschilanalyse en totaalbeeld schatting 2012	9
2.4 Aanvullende recente informatiebronnen	9
2.4.a. Inschrijvingen in de BRP 2012-2017 en verdeling over de regio	9
2.4.b. Onderzoek onder bedrijven in de regio Achterhoek	11
2.4.c. Flexmigrantenonderzoek ABU-NBBU 2016	12
2.5 Verschilanalyse en totaalbeeld schatting 2017	13
3. Beeld van de ontwikkeling van de populatie EU-arbeidsmigranten in de regio Achterhoek	14
3.1 interviews met uitzendbureaus	14
3.2 interviews met arbeidsmarktspecialisten	14
4. Huisvesting	19
4.1 Huisvestingsaanbod in beeld door gemeenten	19
4.2 Huisvestingsaanbod in beeld door uitzendbureaus	20
4.3 Huisvestingsaanbod in beeld door huisvesters	21
4.4 (Ontwikkelingen in) tekorten aan woonruimte	22
a. De omvang van de huisvestingsvraag	22
b. De omvang van het huisvestingsaanbod	22
c. Verwachte huisvestingstekorten	22
bijlagen	
1 Berekening van het aantal arbeidsmigranten in de regio Achterhoek op basis van data uit het Decisio-onderzoek, 2012	
2 Schatting gemaakt door uitzendbureaus en andere partijen van het aantal aanwezige arbeidsmigranten dat woont (w1) en werkt (w2) in de gemeente en/of regio Achterhoek per 1-1-2018	
3 ABU-NBBU Flexmigrantenonderzoek 2016 ingezoomd op regio Achterhoek	
4 Gemiddelde verblijfsduur van in de BRP ingeschreven arbeidsmigranten in Aalten, Brockhorst en Winterswijk in 2013, 2015, 2017	
5 Overzicht inschrijving EU-arbeidsmigranten in de BRP van de 7 gemeenten in de regio Achterhoek 2013-2017	

Samenvatting/conclusies

In de Achterhoek¹ is behoefte om een beter beeld te krijgen van het (legale) huisvestingsaanbod voor arbeidsmigranten. De vraag is echter in hoeverre dat aanbod in zowel kwantitatieve als kwalitatieve zin matcht met de huisvestingsbehoefte nu en in de nabije toekomst. Met een kort en krachtig onderzoek willen de zeven Achterhoekse gemeenten Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk onderbouwde input krijgen voor hun beleid. Het Expertisecentrum Flexwonen is in opdracht van de provincie Gelderland, Achterhoek 2020 en de zeven Achterhoekse gemeenten gevraagd een dergelijk onderzoek uit te voeren.

Op basis van verschillende bronnen² kan worden geschat dat het aantal arbeidsmigranten dat in 2012 in de regio Achterhoek woont zo'n 1.600 is en dat er werkt zo'n 3.900. Na uitgebreid onderzoek onder met name gemeenten, uitzendbureaus en andere werkgevers, huisvesters en arbeidsmarktspecialisten kan worden geconcludeerd dat dat aantal over de periode 2012-2017 is gegroeid met 40% tot zo'n 2.250 woonachtige en 5.500 werkzame arbeidsmigranten. Opvallend is de onbalans tussen het aantal woonachtige en werkzame arbeidsmigranten. Veel arbeidsmigranten wonen buiten de regio, in Duitsland of in andere delen van Nederland. Het is zeer waarschijnlijk dat de behoefte aan inzet van arbeidsmigranten in de nabije toekomst stevig doorzet. Dat is ook in lijn met de conclusies van de 'Transitieatlas beroepsonderwijs Achterhoek'³ waarbij juist een krimpende (potentiële) beroepsbevolking wordt geconstateerd. Uitzendbureaus verwachten voor komend jaar een groei van 30-46% in het aantal bemiddelde arbeidsmigranten t.o.v. van 2017. Ook 8 van de 10 gespecialiseerde huisvesters geven aan dat er sprake is van een substantieel en oplopend huisvestingstekort. De enige sector die terughoudend is, is de vleesverwerkende industrie: zij verwachten de komende jaren een consolidatie in behoefte⁴.

Om het huisvestingstekort inzichtelijk te maken, zijn de vraag naar en aanbod van huisvesting bepaald. De behoefte aan huisvesting voor arbeidsmigranten -die hier korter verblijven- bedraagt 2.420 plaatsen. Gemeenten hebben in zeer beperkte mate zicht op het huisvestingsaanbod voor arbeidsmigranten. Het huisvestingaanbod -al dan niet in beeld bij gemeenten- en de plannen, die in voorbereiding zijn, lijken een zeer beperkt huisvestingsvolume te omvatten. Toch kan worden geraamd dat zo'n 500 plaatsen gerealiseerd dan wel in voorbereiding zijn. Dat betekent een tekort van 1.920 plaatsen. Als er vanuit wordt gegaan dat een deel van de nog niet vergunde (huidige) huisvesting op termijn wel vergund kan worden, kan het tekort worden bepaald op 1.360 plaatsen. Aangezien de verwachting is dat de huisvestingsbehoefte in de nabije toekomst verder oploopt, kan dit tekort als een ondergrens worden gezien. Deze verwachting loopt redelijk in de pas met het door uitzendbureaus verwachte tekort van tussen de 1.500 - 2.000 plaatsen in de regio.

¹ Als in dit rapport gesproken wordt over de Achterhoek, dan doelen we op de zeven samenwerkende gemeenten, verenigd in de Regio Achterhoek, te weten Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk, tenzij anders vermeld.

² BRP en UWV-polisadministratie, CBS 2012, Decisio-onderzoek 'Economische analyse internationale werknemers, studenten en zelfstandigen in Nederland, Regiorapportage Gelderland/FoodValley, 2015

³ Transitieatlas beroepsonderwijs Achterhoek, Public Result, Den Haag, 21 december 2017

⁴ Uit andere gesprekken die buiten bestek van dit onderzoek zijn uitgevoerd, komt een ander beeld naar voren: er zijn wel degelijk signalen dat de behoefte (op zijn minst bij enkele spelers in de vleesverwerkende industrie) toeneemt.

Aanbevelingen

1. Uit het onderzoek blijkt dat gemeenten en marktpartijen (c.q. werkgevers en huisvesters) elkaar onvoldoende weten te vinden. Het onderlinge gesprek ontbreekt. *Probeer daarom het overleg te faciliteren*⁵. Arbeidsmigratie is een bovengemeentelijk vraagstuk. Organiseer het gesprek daarom bij voorkeur op regionaal niveau;
2. *Probeer het met elkaar eens te worden over de omvang van de opgave en hoe deze over de regio wordt verdeeld*. Het is vervolgens van belang dat gemeenten voldoende planologische ruimte creëren om de overeengekomen opgave mogelijk te maken;
3. Parallel aan het faciliteren van goede huisvesting *is het van belang dat de handhaving -bij voorkeur- regionaal wordt opgepakt* (i.v.m. het voorkomen van 'waterbedeffecten'). Hierbij is het belangrijk rekening te houden met SNF-gecertificeerde huisvesting⁶, dat een lager risicoprofiel kent;
4. *De registratie van arbeidsmigranten in de BRP kan aanzienlijk worden verbeterd*⁷. Los van het feit dat gemeenten beter zicht hebben op welke arbeidsmigranten waar verblijven, stijgt de bijdrage vanuit het Gemeentefonds en kunnen gemeentelijke belastingen worden geheven.

⁵ De partijen betrokken bij de huisvesting van arbeidsmigranten zijn van elkaar afhankelijk om hun verantwoordelijkheden na te komen en tot structurele oplossingen te komen. Het is dus van belang duurzame toekomstbestendige verbanden aan te gaan. Convenanten zijn een goede manier om binnen een gemeente of regio tot goede afspraken over de huisvesting van arbeidsmigranten te komen. Zie ook [modelconvenant](#)>

⁶ Om gemeenten, arbeidsmigranten, werkgevers, en buurtbewoners meer zekerheid te geven dat de huisvesting van arbeidsmigranten op orde is, is door marktpartijen een keurmerk ontwikkeld: het SNF-keurmerk (Stichting Normering Flexwonen). Uitzendorganisaties zijn via de CAO verplicht om dit keurmerk te voeren als zij arbeidsmigranten huisvesten. De bedrijven die het SNF-keurmerk hebben, worden vermeld op de website van [SNF](#)>

⁷ De Westlandse inschrijvingsmethode is hierbij interessant. [Zie bijgaande link](#)>

1. Aanleiding

In de economie van de Achterhoek vervullen arbeidsmigranten een belangrijke rol. Zij leveren een belangrijke bijdrage aan diverse economische sectoren zoals de land- en tuinbouw, de logistiek en de vleesverwerkende industrie. Als gevolg daarvan verblijft hier een grote groep EU-arbeidsmigranten, al dan niet tijdelijk. Goede huisvesting van deze werknemers is al geruime tijd een aandachtspunt van de Achterhoekse gemeenten, werkgevers en huisvesters. Zowel de arbeidsmigranten zelf, als de werkgevers voor wie zij aan de slag zijn, als de inwoners hebben daar belang bij.

Bij goede huisvesting voor arbeidsmigranten wordt ook steeds vaker gekeken welk deel van de huisvesting kan worden opgevangen in vormen van flexwonen, die ook oplossingen bieden voor andere doelgroepen dan alleen de arbeidsmigranten. Als dat kan is het van belang voor het draagvlak en leidt het tot mooie oplossingen die ook voor investeerders interessant zijn. Toch moeten de verwachtingen niet al te hoog gespannen zijn. De omvang van de doelgroep arbeidsmigranten is doorgaans substantieel. Daarom zal het moeilijk zijn om tot evenwichtige verhoudingen in bewonerssamenstelling te komen, een voorwaarde voor een zogenaamde 'magic mix'. Ook geldt dat voor kortverblijvers een logiessetting vaak geschikter is dan zelfstandige huisvesting. Flexwonen zal daarom slechts voor een deel van de doelgroep, met name de midstay, een goede oplossing zijn. Vooralsnog wordt daarom ingezoomd op sec de huisvestingsvraag- en aanbod voor arbeidsmigranten.

Als het gaat om de vraagzijde van huisvesting, willen de zeven Achterhoekse gemeenten Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk meer zicht krijgen op de aantallen arbeidsmigranten en op de verwachtingen bij werkgevers/uitzendbureaus over de toekomstige inzet van deze EU-arbeidskrachten. Daarnaast is er behoefte om een beter beeld te krijgen van het (legale) huisvestingsaanbod. De vraag is echter in hoeverre dat aanbod in zowel kwantitatieve als kwalitatieve zin matcht met de huisvestingsbehoefte nu en in de nabije toekomst. Met een kort en krachtig onderzoek willen genoemde zeven Achterhoekse gemeenten onderbouwde input krijgen voor hun beleid. Het Expertisecentrum Flexwonen is in opdracht van de provincie Gelderland, Achterhoek 2020 en de zeven Achterhoekse gemeenten gevraagd een dergelijk onderzoek uit te voeren.

definitie arbeidsmigrant

De verschillende bronnen hanteren nagenoeg ieder een eigen definitie van het begrip 'arbeidsmigrant'. In dit onderzoek naar de behoefte aan huisvesting voor arbeidsmigranten, speelt de factor betaalbaarheid van vormen van logies en shortstay een belangrijke rol. Om deze reden is er behoefte om vooral zicht te krijgen op de groep arbeidsmigranten, die een beperkt inkomen geniet. Onderzoeksbureau Decisio hanteert een definitie die hier op aansluit en die we in dit onderzoek zoveel mogelijk overnemen. *'Arbeidsmigranten zijn economisch actieve internationals, met een inkomen tot €35.000,- per jaar, die in Nederland arbeid in loondienst verrichtten'*. Hiermee wordt onderscheid gemaakt met de groep kenniswerkers c.q. expats, die zich met een gemiddeld hoger inkomen richten op een ander segment van de woningmarkt.

Overigens is het goed op te merken dat alle onderzoeken zich richten op arbeidsmigranten die in loondienst werkzaam zijn. Daarmee ontbreken dus de mensen die als ZZP'er werkzaam zijn en ook de eventuele niet-werkende partners of kinderen van arbeidsmigranten.

Centrale vragen

Vertrekpunt voor de huisvestingsopgave vormt het aantal in de zeven gemeenten aanwezige EU-arbeidsmigranten. Het voorgaande leidt daarom tot de volgende vier hoofdvragen:

1. Hoeveel arbeidsmigranten uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa zijn er in de zeven Achterhoekse gemeenten?
2. Welke uitspraken zijn te doen over de verwachtingen bij werkgevers (uitzendbureaus zijn ook werkgevers) over de toekomstige groei of krimp van deze aantallen?
3. Hoeveel huisvestingsplaatsen zijn voor deze doelgroep in deze gemeenten bij benadering beschikbaar?
4. Welke tekorten aan woonruimte voor deze doelgroep doen zich voor en hoe zal zich dat in de komende jaren ontwikkelen?

Let op:

Voor welke aanpak ook wordt gekozen: onderzoeken naar aantallen arbeidsmigranten leiden nooit tot harde uitkomsten. Zo lang arbeidsmigranten onvoldoende zijn geregistreerd, blijven de uitkomsten hooguit goed beredeneerde schattingen. Het wijzigen van aannames en denklijnen leidt tot andere uitkomsten. Ook zijn er verschillen in de tijd: veel gebruikte cijfers hebben als peildatum 31 december. Dat is in de periode waarin het aantal ingeschakelde seizoenarbeiders doorgaans een dip kent. Kortom: de cijfers moeten met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een beredeneerde schatting gemaakt van het aantal arbeidsmigranten in de regio Achterhoek over de periode 2012 – 2017, inclusief een verdeling over de gemeenten. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de hoe deze populatie arbeidsmigranten zich naar verwachting ontwikkelt. In hoofdstuk 4 wordt tenslotte ingezoomd op de beschikbaarheid van huisvesting voor deze doelgroep.

2. De omvang van het aantal arbeidsmigranten in beeld

In deze paragraaf willen we tot een betrouwbare schatting komen van het aantal in de regio Achterhoek verblijvende arbeidsmigranten. Er wordt hier gesproken over een schatting omdat bekend is dat bestaande registratiebronnen als de Basisregistratie Personen (BRP) een beperkt beeld geven van de totale populatie. Daarom worden verschillende bestaande bronnen gecombineerd om te komen tot onderbouwde schatting.

Om tot een beredeneerde schatting in regio Achterhoek te komen, werken we enkele aanpakken uit. Als vertrekpunt voor de schatting wordt het jaar 2012 gekozen omdat voor dit 'referentiejaar' gegevens van meerdere bronnen bekend zijn (paragraaf 2.1 en 2.2). In paragraaf 2.3 worden deze bronnen naast elkaar gezet om uiteindelijk tot een totaalbeeld over 2012 te komen. Vervolgens wordt in paragraaf 2.4 drie aanvullende, meer recente, bronnen belicht om op basis daarvan in paragraaf 2.5 tot een schatting over 2017 te komen.

2.1 Spoor 1: de omvang in beeld via het Decisio-onderzoek 'Economische analyse internationale werknemers, studenten en zelfstandigen in Nederland, Regiorapportage Gelderland/FoodValley

Onderzoeksbureau Decisio heeft in 2015 onderzoek gedaan naar de omvang van het aantal internationals in de provincie Gelderland. Het maakt daarbij onderscheid tussen 'kenniswerkers' en 'arbeidsmigranten'. Belangrijk verschil tussen de twee groepen is de inkomenspositie. De arbeidsmigranten hebben hier een inkomen tot circa €35.000,--. Het onderzoek geeft de volgende cijfers over het aantal arbeidsmigranten in de provincie Gelderland. Zie tabel 1:

Tabel 1: aantal arbeidsmigranten naar werkregio, 2012

plaats/regio	2012
Gelderland	33.666
Arnhem	2.436
Nijmegen	2.840
Ede	905
Wageningen	612
Regio FoodValley	6.786

De regio Achterhoek wordt hier niet specifiek als 'onderzoeksentiteit' genoemd. Als we aannemen dat het aantal arbeidsmigranten evenredig over de niet-genoemde gemeenten van de provincie is verdeeld, dan kan het aantal dat in de Achterhoek verblijft worden afgeleid (zie voor berekening bijlage 1). Uit deze berekening volgt dat 3.893 arbeidsmigranten in de Achterhoek verblijven.

Conclusie spoor 1: op basis van het Decisio-onderzoek kan het aantal arbeidsmigranten in 2012 worden geschat op minimaal 3.900.

2.2 Spoor 2: de omvang en verdeling in beeld via de registratie in de BRP⁸ en UWV (2010)

Een tweede bron om tot een goed beredeneerde schatting te komen vormen de BRP (voorheen GBA) en de polisadministratie van het UWV:

- a) *de inschrijvingen in de BRP*: arbeidsmigranten die gedurende een half jaar meer dan vier maanden in Nederland verblijven, moeten zich inschrijven in de BRP en ontvangen dan een burgerservicenummer (BSN). Van deze personen is het verblijfsadres bekend;
- b) *de registratie in de polisadministratie UWV*: In het kader van de Wet op loonbelasting moeten werkgevers sociale premies en loonbelasting afdragen namens hun werknemers. In principe staat daarmee iedereen die werkt voor een Nederlandse werkgever (een uitzendbureau is wettelijk gezien ook een werkgever) geregistreerd in de polisadministratie van het UWV. Dit geldt dus ook voor EU-migranten. De polisadministratie bevat gegevens van lonen, arbeidscontracten en uitkeringen en is gebaseerd op data uit de loonaangiften. In de meeste gevallen staat alleen een adres van de werkgever genoteerd.

Het CBS heeft in 2014 een analyse gemaakt van beide bronnen om meer zicht te krijgen op het aantal in de Nederlandse gemeenten verblijvende arbeidsmigranten. Beide bronnen hebben hun kracht maar ook hun beperkingen. Een belangrijke tekortkoming van de BRP is dat slechts een beperkt deel van de arbeidsmigranten daar geregistreerd staat. Daarnaast is de BRP ook 'vervuild' met arbeidsmigranten die zich niet hebben uitgeschreven. Maar ook de UWV-polisadministratie kent haar beperkingen. Uit een analyse is gebleken dat van slechts 1% van de personen uit de UWV-polisadministratie ook het woonadres in Nederland genoteerd staat. Dit betekent dat van nagenoeg alle arbeidsmigranten die in de polisadministratie geregistreerd staan, alleen de werkregio bekend is. Dat maakt vergelijkingen met de BRP zeer lastig omdat daar juist het woonadres genoteerd staat.

In tabel 2 staat een overzicht van het aantal in de BRP en UWV-polisadministratie geregistreerde arbeidsmigranten in regio Achterhoek. De UWV-cijfers duiden hierbij op het aantal, dat een baan heeft, maar niet in de BRP is vermeld. Het gaat om arbeidsmigranten die alleen bij het UWV geregistreerd staan en werken in de Achterhoek. Of specifieker: waarvan de werkgever in de Achterhoek zetelt.

Tabel 2: aantal in de BRP en UWV-polisadministratie geregistreerde arbeidsmigranten in regio Achterhoek, 2012

bron	MOE-landers ⁹ 2012	ZE-landers ¹⁰ 2012	totaal
BRP	575	205	785*
UWV**	800	0	800

* dit getal is mede bepaald door een door het CBS gemaakt afrondingsverschil (785 i.p.v. 780)

** In deze tabel staat het aantal arbeidsmigranten, dat een baan heeft, maar *niet* in de BRP is vermeld. Het gaat om arbeidsmigranten die alleen bij het UWV geregistreerd staan en werken in de Achterhoek.

Opvallend is dat uit de registratie naar voren komt dat er iets meer mensen in de regio werken dan er wonen (800 tegenover 785). Kennelijk woont een substantieel aantal arbeidsmigranten, dat in de Achterhoek werkzaam is, buiten de regio.

⁸ Sinds 6 januari 2014 is de GBA opgegaan in de BRP (Basisregistratie personen)

⁹ MOE-landers: arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa

¹⁰ ZE-landers: arbeidsmigranten uit Zuid-Europa

Over de mate van registratie van arbeidsmigranten in de UWV-polisadministratie bestaat onzekerheid. Wat wel bekend is, is dat arbeidsmigranten beperkt staan ingeschreven in de BRP/GBA. Uit onderzoek in de Stadsregio Rotterdam (2016) bleek dat gemiddeld 42% van de arbeidsmigranten stond ingeschreven. Als we veronderstellen dat maximaal de helft van de arbeidsmigranten in de BRP staat ingeschreven, kunnen we het volgende concluderen:

Conclusie spoor 2: op basis van het 'ophogen' van BRP-registratiecijfers naar de totale populatie kan het totaal aantal arbeidsmigranten in 2012 in de regio Achterhoek op zo'n 1.600 worden geschat.

2.3 Verschilanalyse en totaalbeeld schatting 2012

De schattingen van spoor 1 en 2 kunnen niet zomaar naast elkaar worden gelegd. Niet alleen de definitie van het begrip 'arbeidsmigrant' is anders. Het belangrijkste verschil is dat het in het onderzoek van Decisio om de registratie van arbeidsmigranten naar *werkregio* gaat. Bij de gegevens uit de BRP gaat het om gegevens naar *woonregio*. Uit de genoemde bronnen komt onder meer naar voren dat er aanzienlijk meer arbeidsmigranten in de regio Achterhoek werken dan wonen.

Eindconclusie: het aantal arbeidsmigranten dat in 2012 in de regio Achterhoek woont kan worden geschat op zo'n 1.600 en dat er werkt zo'n 3.900.

2.4 Aanvullende recente informatiebronnen

In de voorgaande paragrafen is een beredeneerde schatting gemaakt van het aantal arbeidsmigranten dat in de regio Achterhoek woont en werkt in 2012. Van belang is het echter om tot een meer recente schatting te komen. Dat is des te meer van belang omdat geen enkele onderzochte gemeente zelf een beeld kon geven van het aantal arbeidsmigranten binnen haar gemeentegrenzen.

In deze paragraaf worden drie aanvullende bronnen onderzocht, die kunnen worden gebruikt om tot een schatting van het aantal over 2017 te komen:

- a) Inschrijvingen in de BRP 2012-2017
- b) Onderzoek bedrijven 2017
- c) ABU-NBBU Flexmigrantenonderzoek 2016¹¹

2.4.a. Inschrijvingen in de BRP 2012-2017 en verdeling over de regio

Aan de 7 gemeenten in de regio Achterhoek is gevraagd cijfers te leveren over het aantal in de BRP¹² ingeschreven EU-arbeidsmigranten over de periode 2013 - 2017. In bijlage 5 staan alle aangeleverde gegevens per gemeente opgenomen. Tabel 3 geeft een samenvatting.

¹¹ Zie voor bron [bijgaande link](#)>

¹² Op 6 januari 2014 de Wet Basisregistratie Personen (Wet BRP) in werking getreden. Deze nieuwe wet vervangt de Wet gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens (Wet GBA). Elke ingezetene is verplicht zich in te schrijven in de basisregistratie van zijn of haar woonplaats. Niet-ingezetenen kunnen zich inschrijven in de RNI (Registratie Niet-Ingezetenen) bij inschrijvingvoorzielingen bij 19 gemeenten in Nederland.

Tabel 3: ontwikkeling omvang populatie in de BRP ingeschreven EU-arbeidsmigranten 2012 - 2017

gemeente	2012 ¹³	2013	2014	2015	2016	2017
Aalten	55	24	34	37	46	50
Berkelland	130	x	x	x	x	121
Bronckhorst	90	113	87	80	79	92
Doetinchem	215	x	x	x	x	502
Oost Gelre	60	x	x	X	x	25
Oude IJsselstreek	95	x	x	x	x	122
Winterswijk	140	155	169	159	175	184
Totaal	785	x	x	x	x	1.096

De volumegroei van het aantal in de BRP ingeschreven arbeidsmigranten bedraagt over de periode van 2012 – 2017 bedraagt 40% $((1.096/785)*100-100)$. Als er vanuit wordt gegaan dat de totale woonachtige populatie vanaf 2012 ook met 40% is gegroeid, dan kan de schatting voor 2017 worden bepaald op 1.570 (= tabel 2: 2 x 785) + 40% = 2.192.

Conclusie spoor A: op basis van de volumegroei van het aantal ingeschreven arbeidsmigranten in de BRP over de periode 2012-2017, kan het aantal woonachtige arbeidsmigranten in 2017 worden geschat op ongeveer 2.200.

Als vervolgens gekeken wordt hoe de arbeidsmigranten over de gemeenten in de regio verdeeld zijn omstaat het volgende beeld (tabel 4):

Tabel 4: relatieve omvang populatie in de BRP ingeschreven EU-arbeidsmigranten naar gemeente 2017

gemeente	2017	bevolkings- omvang ¹⁴	% in BRP ingeschreven arbeidsmigranten op bevolkings- omvang ¹⁵
Aalten	50	27.047	0,2
Berkelland	121	44.238	0,3
Bronckhorst	92	36.410	0,3
Doetinchem	502	57.068	0,9
Oost Gelre	25	29.634	0,1
Oude IJsselstreek	122	39.568	0,3
Winterswijk	184	28.912	0,6
Totaal	1.096	262.877	0,4

Uit de tabel word zichtbaar dat EU-arbeidsmigranten in alle 7 gemeenten van de regio staan ingeschreven. In Doetinchem wonen de meeste arbeidsmigranten. In Oost Gelre de minste.

¹³ De gegevens over 2012 zijn ontleend aan het CBS, [bron](#)

¹⁴ Demografische kerncijfers per gemeente 2014, CBS, [bron](#)

¹⁵ Demografische kerncijfers per gemeente 2017, CBS, [bron](#)

2.4.b Onderzoek onder bedrijven in de regio Achterhoek

Er bestaat geen registratie van bedrijven die arbeidsmigranten inzetten. Toch zijn het de gezamenlijke ondernemers die als geen ander zicht hebben op het totaal aantal arbeidsmigranten dat benodigd is en wordt ingeschakeld. Om deze reden heeft het Expertisecentrum Flexwonen in januari 2018 een groot aantal ondernemers benaderd met het verzoek inzage te geven in het aantal door hen ingezette arbeidsmigranten. Er is gekozen om primair uitzendbureaus te benaderen. De ervaring leert dat zij een grote rol vervullen in het voorzien van de arbeidsbehoefte van inlenende bedrijven. Een andere reden is dat de inlenende bedrijven zelf doorgaans niet of nauwelijks het achterste van hun tong durven laten zien als het gaat om de inzet van EU-arbeidsmigranten. Een belangrijke reden daarvoor is de angst voor mogelijke reputatieschade. Het onderwerp 'arbeidsmigratie en arbeidsmigranten' ligt maatschappelijk zeer gevoelig.

In het onderzoek zijn 84 uitzendbureaus telefonisch benaderd en twee ondernemers in de vleesverwerking. Deze partijen is gevraagd naar het volume arbeidsmigranten dat zij inzetten in de zeven gemeenten van regio Achterhoek en (directe) omgeving. Ook is gevraagd naar welke ontwikkelingen zij voorzien.

Van de 84 benaderde uitzendbureaus bleken:

- 33 organisaties geen arbeidsmigranten te bemiddelen
- 18 organisaties onbereikbaar, opgeheven of alsnog niet relevant (b.v. dochterondernemingen) voor dit onderzoek
- 14 organisaties arbeidsmigranten te bemiddelen in (o.a.) de regio Achterhoek
- 4 organisaties op dit moment geen arbeidsmigranten uit te zenden maar was de verwachting dat in 2018 wel te doen
- 1 uitzendbureau wel te bemiddelen maar sec buiten de regio

Beeld van 14 uitzendbureaus die arbeidsmigranten bemiddelen in (o.a.) de regio Achterhoek

1. Van de 14 ondervraagde uitzendbureaus die actief arbeidsmigranten bemiddelen in (o.a.) de regio Achterhoek, werken er twee bovenregionaal of landelijk. Zij geven aan gezamenlijk in totaal zo'n 1.850 arbeidsmigranten te bemiddelen in de regio Achterhoek;
2. Een overgrote meerderheid (11 van de 14) geeft aan dat het aantal arbeidsmigranten dat zij bemiddelen het hele jaar door redelijk stabiel is.

Gemaakte schattingen

Van alle onderzochte bedrijven 'durften' er 10 een schatting te geven van het huidige volume arbeidsmigranten in hun vestigingsplaats en/of regio. Aangezien ook twee vleesverwerkende bedrijven en een huisvester schattingen konden geven, zijn deze verwerkt in een tabel (zie bijlage 2).

Uit de gemaakte schattingen van de omvang van de populatie komen forse bandbreedtes naar voren en grote verschillen in de waarnemingen tussen partijen zelf. Daarnaast komen verschillen naar voren tussen gemeenten in de mate waarin er gewoond en gewerkt wordt. Zo lijkt in Berkelland, Bronckhorst en Oude IJsselstreek de verhouding tussen het aantal arbeidsmigranten dat er woont en werkt meer in evenwicht dan de overige gemeenten. Met name in Doetinchem en Oost Gelre lijken veel meer arbeidsmigranten te werken dan er wonen.

Om uit het totaal van gemaakte schattingen één beeld te destilleren, is in tabel 5 een overzicht gegeven van de ranges van alle genoemde individuele gemeentelijke schattingen. Deze zijn afgezet

tegen de ranges van eveneens genoemde regionale schattingen. Hieruit ontstaat het volgende overzicht:

Tabel 5: samenvatting bandbreedtes schatting omvang populatie wonende en werkende arbeidsmigranten in de regio Achterhoek, 2017

aard schatting	min. wonen	max. wonen	min. werken	max. werken
som schattingen over 7 gemeenten	890	3.700	1.460	4.850
<i>gemiddelde schatting</i>	2.295		3.155	
range regionale schattingen	1.250	2.000	5.000	6.000
<i>gemiddelde schatting</i>	1.625		5.500	

Aangezien de gemaakte schattingen een grote bandbreedte kennen, is ervoor gekozen de uiteindelijke schatting te baseren op het gemiddelde van de bandbreedtes.

Conclusie spoor B: op basis van beelden van marktpartijen kan het aantal woonachtige arbeidsmigranten in 2017 worden geschat tussen de 1.600-2.300 en het aantal dat er werkt tussen de 3.200 - 5.500.

2.4 c Flexmigrantenonderzoek ABU-NBBU 2016

De uitzendkoepels ABU en NBBU hebben in 2016 onderzoek gedaan onder hun leden. Uit dat onderzoek blijkt dat 1,7% van het totale volume aan arbeidsmigranten dat de gezamenlijke leden bemiddelen aan bedrijven wordt geleverd, die werkzaam zijn in de regio Achterhoek. Dat komt neer op 2.033 arbeidsmigranten. Het onderzoeksgebied van dit onderzoek bestaat echter uit 7 van de 11 gemeenten waaruit de regio Achterhoek feitelijk bestaat. Dat is 67 % van de bevolkingsomvang van de Achterhoek (zie voor berekening bijlage 3). Als we deze lijn doortrekken dan zijn bij een gelijkmatige verdeling $67\% \times 2.033 = 1.369$ arbeidsmigranten werkzaam in de onderzochte gemeenten. Uit hetzelfde onderzoek blijkt de ABU/NBBU-leden een groei van 0,6% te voorzien over de periode 1 juni 2016 - 1 juni 2017 in het aantal door hen bemiddelde arbeidsmigranten. Als dat het geval is geweest, kan het aantal door ABU en NBBU bemiddelde arbeidsmigranten op 1.377 worden ingeschat.

Voor een totaalbeeld van het aantal in de regio Achterhoek werkzame arbeidsmigranten, kent het onderzoek twee beperkingen:

1. De bron richt zich alleen op de bij de ABU en NBBU aangesloten uitzendbureaus. De niet georganiseerde uitzendbureaus zijn uit beeld;
2. Bedrijven die rechtstreeks arbeidsmigranten -dus zonder tussenkomst van uitzendbureaus - inzetten blijven eveneens uit beeld.

Het is echter onbekend hoeveel uitzendbureaus landelijk *niet* zijn aangesloten bij de ABU en/of NBBU. In dit onderzoek bleken 14 uitzendbureaus lid te zijn van één van genoemde brancheorganisaties. Dat is zo'n 20% van de benaderde uitzendbureaus¹⁶. Maar het aantal aangesloten uitzendbureaus zegt nog niets over het *volume* aan bemiddelde arbeidsmigranten. Zo

¹⁶ 20%= 14 van de 68 uitzendbureaus zijn aangesloten bij de ABU en/of NBBU. Het getal van 68 is het aantal benaderde uitzendbureaus minus 18 onbereikbare, opgeheven of alsnog niet relevant organisaties.

zijn veel met name grote en middelgrote uitzendbureaus lid van de ABU/NBBU. Om deze reden veronderstellen we dat de ABU- en NBBU-leden grosso modo 50% van de markt bedienen in de regio Achterhoek. Op basis daarvan kan het *totaal* aantal arbeidsmigranten dat door uitzendbureaus wordt bemiddeld wordt geschat tussen de 2.000 en 2.500 (i.p.v. 1.377). Echter, dan zijn we er nog niet. Er zijn immers veel bedrijven en organisaties die zonder tussenkomst van uitzendbureaus arbeidsmigranten in dienst hebben. Koen Knufing, vicevoorzitter VNO-NCW Midden, schat het totale werkzame volume arbeidsmigranten het dubbele van wat uitzendbureaus alleen al bemiddelen. 'Er zijn veel één op één lijntjes. Vlak dat niet uit. Ik denk dat ongeveer de helft vanuit directe lijntjes komt'. Als voorgaande redenering wordt doorgetrokken, kan het totaal aantal werkzame arbeidsmigranten worden bepaald.

Conclusie C: op basis van een bewerking van het ABU-NBBU Flexmigrantenonderzoek kan het aantal werkzame arbeidsmigranten in 2017 worden geschat tussen de 4.000-5.000.

2.5 Verschilanalyse en totaalbeeld schatting 2017

Als alle over de periode 2012-2017 bekende bronnen naast elkaar worden gezet, ontstaat het volgende beeld:

Tabel 6: overzicht diverse bronnen en daaruit voortvloeiende schattingen van het volume arbeidsmigranten dat woont en werkt in de regio Achterhoek, 2012 - 2017

bron	2012	2013	2014	2015	2016	2017
<i>wonen</i>						
1.GBA/BRP	1.600					2.200
2.schatting markt						1.600-2.300
<i>werken</i>						
3.Decisio	3.900					
4.schatting markt						3.200-5.500
5.ABBU/NBBU						4.000-5.000

Als wordt gekeken naar het aantal arbeidsmigranten dat in 2017 de regio Achterhoek woont, komen schatting 1 en 2 dicht bij elkaar. Aangezien het aantal in de BRP ingeschreven arbeidsmigranten over de periode 2012-2017 met 40% is toegenomen, is de kans zeer klein dat er nog slechts 1.600 arbeidsmigranten wonen. Daarmee kan worden geconcludeerd dat het aantal in de Achterhoek wonende arbeidsmigranten in 2017 naar alle redelijkheid kan worden geschat rond de 2.250. Als wordt gekeken naar het aantal arbeidsmigranten dat in 2017 de regio Achterhoek werkt, dan zien we dat de bovenkant van de schattingen overeenkomen (5.000 - 5.500), maar dat er een grote bandbreedte zit in de onderkant van de schatting. Het onderzoek van Decisio constateert in 2012 een schatting van 3.900 werkzame arbeidsmigranten. Stel dat dit volume over de periode 2012-2017 relatief even snel groeit als het aantal in de BRP ingeschreven arbeidsmigranten (namelijk 40%), dan zouden er in 2017 volgens de Decisio-gegevens 5.445 arbeidsmigranten in de Achterhoek werken. Dat cijfer zit dicht tegen de schattingen vanuit de markt en het Flexmigrantenonderzoek. Hieruit kan redelijkerwijs worden geconcludeerd dat het aantal in de Achterhoek werkzame arbeidsmigranten zo'n 5.500 bedraagt.

Eindconclusie: het aantal arbeidsmigranten dat in 2017 in de regio Achterhoek woont kan worden geschat op 2.250 en dat er werkt zo'n 5.500.

3. Beeld van de ontwikkeling van de populatie EU-arbeidsmigranten in de regio Achterhoek

Om meer zicht te krijgen op de te verwachten inzet van arbeidsmigranten in de nabije toekomst zijn gesprekken gevoerd met:

1. Uitzendbureaus in de regio
2. Arbeidsmarktspecialisten

In paragraaf 3.1 en 3.2 worden de bevindingen belicht en in paragraaf 3.3. conclusies getrokken.

3.1 interviews met uitzendbureaus

Van de 84 benaderde uitzendbureaus gaven er 14 aan arbeidsmigranten te bemiddelen in de regio Achterhoek begin 2018. Daarbij zenden ze gezamenlijk zo'n 1.850 arbeidsmigranten uit in de regio. Vier uitzendbureaus gaven aan voornemens te zijn in 2018 ook arbeidsmigranten te gaan bemiddelen. Hoewel de meeste respondenten aangaven 'niet over een glazen bol te beschikken', verwachten de meeste uitzendbureaus een groei. Gezamenlijk verwachten ze over een klein jaar tussen de 2.400 en 2.700 arbeidsmigranten te bemiddelen. Dat is een groeiverwachting van tussen de 30-46%. Van alle uitzendbureaus, gaven 15 een 'groeikwalificatie' (zie tabel 7):

Tabel 7: *verwachting behoefte inzet van arbeidsmigranten in de Achterhoek (over een jaar) door aldaar werkzame uitzendbureaus*

kwalificatie	score
sterke afname	x
enigszins afname	x
gelijk	2
enigszins groei	6
sterke groei	7
<i>totaal</i>	<i>15</i>

3.2 interviews met arbeidsmarktspecialisten

Er zijn 11 spelers geïnterviewd, die zicht hebben op de ontwikkelingen in de regionale arbeidsmarkt en economie. Concreet zijn dat 9 (vertegenwoordigers van) ondernemers, een samenwerkingsverband en een overheidsorganisatie. Tabel 8 geeft een overzicht van de belangrijkste bevindingen:

Tabel 8: verwachting arbeidsmarktspecialisten behoefte inzet arbeidsmigranten in de Achterhoek in 2018

organisatie	vraag arbeidsmigranten
VNO-NCW Midden	++
VNO-NCW Achterhoek	++
SIKA (Samenwerkende Industriële Kringen Achterhoek)	++
Bouwend Nederland	++
LTO Noord afdeling Oost Achterhoek	+
LTO Noord afdeling West Achterhoek	+
UWV	+/-mits...
Centrale Organisatie voor de Vleessector (COV)	+/-
Vion Food Group (Oost Gelre/Groenlo) a. Vion Groenlo B.V. b. Vion Retail Groenlo B.V.	onbekend
Groenland Kip/ Esbro	+/-
Achterhoek 2020	onbekend

++sterke behoefte
+enigszins behoefte
+/- stabiel
- enigszins afname
--sterke afname

Op de vraag welke ontwikkelingen de ondervraagden voorzagen, is het beeld als volgt:

- 4 partijen gaven aan stevige groei te verwachten in de behoefte aan de inzet van arbeidsmigranten;
- 3 partijen voorzagen een lichtere groei
- 2 partijen verwachten dat de vraag zich stabiliseert op het huidige niveau;
- 2 partijen durfden er geen uitspraken over te doen.

De partijen die een lichte tot stevige groei verwachten zijn allen belangenorganisaties van werkgevers en een samenwerkingsverband van overheid en markt. De partijen die een lichtere groei voorzagen zijn beiden vertegenwoordigers van de agrarische sector. Daarnaast verwacht het UWV ook een toename in behoefte maar hoopt die (deels) op te lossen door de inzet van 'eigen Achterhoekers'. Het is opvallend dat zowel vertegenwoordigers van de vleessector als een ondernemer in dezelfde branche een stabilisering in de arbeidsbehoefte verwachten. Uit andere gesprekken, die buiten bestek van dit onderzoek zijn uitgevoerd, komt een ander beeld naar voren: er zijn wel degelijk signalen dat de behoefte (op zijn minst bij enkele spelers in de vleesverwerkende industrie) toeneemt.

Om meer zicht te krijgen op de ratio achter genoemde verwachtingen, is gevraagd naar achterliggende trends en ontwikkelingen, die mogelijk op meer of juist minder inzet van arbeidsmigranten duiden. Er zijn in hoofdlijnen vier ontwikkelingen/trends genoemd:

1. meer behoefte aan arbeidspotentieel in meerdere sectoren
2. minder arbeidsinzet door toenemende vergrijzing
3. belang beheersing Nederlandse taal
4. belang van voldoende goede huisvesting

ad1) Meer behoefte aan arbeidspotentieel in meerdere sectoren

Uit de gesprekken met verschillende arbeidsmarktspecialisten komt het beeld naar voren dat de behoefte aan arbeidsmigranten zich in toenemende mate doet voelen in eveneens een toenemend aantal economische sectoren. Koen Knufing (vicevoorzitter VNO-NCW Midden) zegt daarover: 'Ik zie in veel sectoren de behoefte aan extra arbeidspotentieel toenemen. Dat komt door een krapte op de arbeidsmarkt. Ik zie deze behoefte zowel op de lagere als hogere niveaus toenemen. Denk onder meer aan de voedings- en maakindustrie, recycling en de bouw'. Wilma Elbertsen (regiomanager VNO-NCW Achterhoek) bevestigt dat beeld. 'Arbeidsmigranten zijn actief in de vlees-, maak en foodindustrie, schoonmaakbranche en logistiek. Ik krijg ook signalen dat ze steeds vaker te vinden zijn in zorg en welzijn. Over de gehele linie merk ik dat de markt aantrekt en dat er behoefte is aan meer arbeidskrachten. Er is ook zeker zorg in de regio of we voldoende handjes aan ons kunnen binden. Dat geldt ook zeker voor de functie vanaf MBO+ tot en met WO. Ik verwacht dat over de gehele economische linie de behoefte aan mensen stevig toeneemt'.

Jurgen Rutgers (voorzitter SIKA) voorziet een toenemende behoefte aan arbeidspotentieel langs twee lijnen. 'Ik voorzie enerzijds een behoefte aan vakmensen in de fabriek. Het gaat hier om MBO en MBO+ geschoolde vakmensen voor onder andere de landbouw, agrarische dienstverlening (door meer specialisatie, accenten op duurzaamheid en schaalvergroting), de metaalsector etc. Anderzijds verwacht ik meer behoefte aan slimme mensen op kantoor zoals ICT'ers en engineers'. Leo te Bogt (voorzitter Bouwend Nederland afdeling Achterhoek) ziet in zijn branche eveneens een toenemende behoefte aan arbeidsmigranten. 'Met name het hands on arbeidspotentieel droogt op. Denk hierbij aan funderingswerkzaamheden (betonvlechtwerk e.d.), ruwbouwerkzaamheden (vloeren leggen, casco bouwen, gevel- en kapmontage) maar ook in de afbouw zoals stukadoorswerk, systeemplafonds en -wanden, installatie- en schilderwerk'.

Mark Ormel (voorzitter LTO Noord afdeling Oost Achterhoek) geeft aan dat arbeidsmigranten voornamelijk een beperkte rol lijken te spelen in de agrarische sector. 'In de melkveehouderij worden arbeidsmigranten niet of nauwelijks ingezet'. Jan Willem Huetink (LTO Noord afdeling West Achterhoek) heeft andere ervaringen: 'Ik werk in de melkveehouderij en ik zie dat arbeidsmigranten een rol spelen. Ik heb echter geen zicht op de aantallen. Laat staan in andere sectoren. Ik zie wel dat bedrijven groeien en steeds groter worden. Ik verwacht dan ook dat er in de nabije toekomst meer behoefte is aan handjes'. Mark Ormel ziet juist meer arbeidsmigranten in de varkenshouderij: 'Dat is iets meer dan in de melkveehouderij. Dat geldt ook voor de tuinbouwsector, maar die is hier niet zo groot'.

Richard van de Kruijk (Centrale Organisatie voor de Vleessector) ziet voor de vleessector geen groeiende behoefte aan extra arbeidsinzet. 'Ik zie eerder consolidatie. Daarnaast zie ik dat het een uitdaging wordt mensen aan ons te binden want er is meer keuze op de arbeidsmarkt. De vleessector is geen conjunctuurgevoelige sector. Maar calamiteiten in de sector kunnen snel grote gevolgen

hebben. Hoewel wij in Nederland iets minder vlees eten, wordt dat gecompenseerd door de groeiende export. Technologische ontwikkelingen en robotisering lijken in de sector door de aard van 'de grondstof' lastig van de grond te komen. Mogelijk gebeurt dat wel als de factor arbeid duurder wordt. Ik zie wel ontwikkelingen in de markt om buitenlandse arbeidskrachten langer aan ons te binden via meer duurzame arbeidsrelaties'. Jose Castillo Fuertes (HR-manager bij B.V. Esbro & GroenlandKip) geeft eveneens aan vooralsnog een consolidatie in behoefte te verwachten. 'Wij hebben 135 vaste krachten in dienst en een flexibele schil van 300-500 personen. Dat aantal is stabiel. Ondanks dat de sector probeert in te zetten op meer robotisering, blijft slachten en verpakken van kip lastig te automatiseren.'

ad2) Minder arbeidsinzet door toenemende vergrijzing

In het in december 2017 verschenen rapport 'Transitieatlas beroepsonderwijs Achterhoek¹⁷' is onderzocht wat de gevolgen van krimp zijn voor het voortgezet onderwijs en aansluitend de arbeidsmarkt in de Achterhoek. Daaruit blijkt dat de uitstroom - het aantal mensen dat met pensioen gaat - door de vergrijzing veel groter is dan het aantal mensen dat van de scholen aan het werk gaat, de komende jaren. In 2015 telde de potentiële beroepsbevolking in de acht gemeenten 223.000 mensen, 66,3 procent van hen werkt. Verwacht wordt dat dat aantal in 2025 is afgenomen met 9.000 mensen en in 2030 zelfs met 19.000 mensen.

In de gesprekken met de arbeidsmarktspecialisten werden bovengenoemde demografische oorzaken veelvuldig genoemd als belangrijke oorzaak voor een toenemende behoefte aan de inzet van arbeidsmigranten. Zowel Koen Knufing (vicevoorzitter VNO-NCW Midden) als Jurgen Rutgers (voorzitter SIKA) noemen dat expliciet. Ook Leo te Bogt (voorzitter Bouwend Nederland afdeling Achterhoek) voorziet 'een stevige vergrijzing van de bouwsector in onze regio'. Mark Ormel (voorzitter LTO Noord afdeling Oost Achterhoek): 'Hoe de behoefte er nu precies uit ziet weet ik niet maar door de toenemende vergrijzing maak ik me zeker op de langere termijn wel zorgen of we hier wel voldoende handjes hebben. En dat geldt in de volle breedte van de agrarische sector'.

ad3) Belang beheersing Nederlandse taal

Diverse specialisten voorzien een toenemend belang van een goede beheersing van de Nederlandse taal op de werkvloer. Enerzijds komt dat omdat er een verschuiving zal plaatsvinden van laagwaardige naar meer hoogwaardige arbeid. Jose Castillo Fuertes (HR-manager B.V. Esbro & GroenlandKip): 'Technologische veranderingen zullen andere competenties van medewerkers vragen waaronder goede taalbeheersing'. Anderzijds is ook een toenemend aantal hoogwaardige functies lastig in te vullen'. Richard van der Kruijk (COV) vindt een goede beheersing van de Nederlandse taal van groot belang voor buitenlandse arbeidsmigranten. 'De hoge eisen in de vleessector aan hygiënisch en veilig werken moeten goed begrepen en nageleefd worden'. Leo te Bogt (voorzitter Bouwend Nederland afdeling Achterhoek): 'Voor de hogere functies verwacht ik ook een toename in behoefte maar dat is lastiger op te lossen omdat taal een belangrijk aspect is'. Het belang van een goede beheersing van de Nederlandse taal werd overigens tijdens het veldwerk ook door diverse uitzendbureaus genoemd.

¹⁷ Transitieatlas beroepsonderwijs Achterhoek Economie, Krimp & Bevolkingstransitie, Onderwijs, Den Haag, 21 december 2017. [Zie link naar bron>](#)

ad4) Belang van voldoende goede huisvesting

Het belang van voldoende en goede huisvesting om het arbeidspotentieel te huisvesten staat stevig op de agenda bij de werkgevers in de Achterhoek. De vertegenwoordigers van VNO-NCW, SIKA en Bouwend Nederland wezen daarbij onder meer op de gezamenlijke brief, die in december 2017 is verstuurd¹⁸ aan de politieke partijen, die meedoen aan de gemeenteraadsverkiezingen in de regio waarin het Achterhoeks bedrijfsleven pleit voor meer ruimte voor woningbouw. De drie werkgeversgeledingen vragen de gemeenten de situatie opnieuw in ogenschouw te nemen, nu het economische tij is verbeterd en bedrijven groeien. Zij wijzen op het directe verband tussen bedrijven die willen uitbreiden, personeel dat daarvoor nodig is en woningen waarin dat personeel zou moeten wonen. Wilma Elbertsen (regiomanager VNO-NCW Achterhoek): 'Ik verwacht dat over de gehele linie de behoefte aan mensen stevig toeneemt. Dat was voor ons ook de reden om samen met SIKA en Bouwend Nederland een brief te schrijven om het belang van een goed woonmilieu te benadrukken'. Jurgen Rutgers (voorzitter SIKA): 'Wij vinden dat we als regio aantrekkelijk moeten zijn om te werken en te wonen. Richt je dus niet alleen op krimp zoals gemeenten nu nog te veel doen¹⁹. Het is in ons aller belang dat er zowel een goed werk- als woonklimaat is en blijft'. Ook Richard van der Kruijk (COV) vindt het van groot belang om aantrekkelijk te blijven voor arbeidsmigranten en om het imago van sectoren waartoe deze worden uitgeleend niet te schaden. 'De verantwoordelijkheid hiervoor ligt echter bij de gespecialiseerde uitzendbedrijven'.

¹⁸ Zie ook bericht De Gelderlander 12 december 2017: [Achterhoeks bedrijfsleven wil ruimte voor woningbouw](#)>

¹⁹ Rutgers wees in dit verband op het Telegraaf-artikel van 20 januari 2018: [Achterhoek dol van doemdenken](#)>

4. Huisvesting

In dit hoofdstuk wordt een beeld geschetst van de verwachte ontwikkelingen van vraag en aanbod naar huisvesting van arbeidsmigranten. Daarbij is het goed in ogenschouw te nemen dat de focus ligt op de huisvesting van arbeidsmigranten die hier 'korter' zijn en zich (nog) niet permanent gevestigd hebben. Immers, arbeidsmigranten die hier langer zijn vinden hun weg veelal naar een reguliere huur- of koopwoning. De uitdaging ligt bij de 'kortverblijvers' (korter dan 3-5 jaar). Voor hen is een logiessetting of een vorm van onzelfstandige huisvesting vaak geschikter is dan zelfstandige huisvesting.

In paragraaf 4.1 wordt een beeld geschetst van het bij gemeenten bekende huisvestingsaanbod. In paragraaf 4.2 wordt hetzelfde gedaan bij de doelgroep uitzendbureaus en in paragraaf 4.3 bij de gespecialiseerde huisvesters.

4.1 Huisvestingsaanbod in beeld door gemeenten

Het bij gemeenten bekende huisvestingsaanbod voor arbeidsmigranten staat in tabel 9 weergegeven.

Tabel 9: overzicht van bestaande huisvestingslocaties voor arbeidsmigranten in beeld bij gemeenten, 2018

gemeente	aantal bestaande locaties voor huisvesting arbeidsmigranten	totaal aantal huisvestingsplaatsen	aantal locaties dat niet aan huidige normen voldoet	aantal plaatsen dat niet aan huidige norm voldoet
Aalten	onbekend	onbekend	onbekend	onbekend
Berkelland	Het gaat om ca. 10 adressen die op basis van eigen onderzoek bekend zijn. Daarnaast verblijven arbeidsmigranten op meerdere campings binnen de gemeente.	onbekend	onbekend	onbekend
Bronckhorst	In onze gemeente hebben we geen vastgoed hebben dat specifiek voor de huisvesting van arbeidsmigranten bestemd is. We weten dat ze verspreid in onze gemeente wonen. Het gaat vaak om huisjes op vakantieparken. Ook huren een aantal mensen soms gezamenlijk een woning bij een particulier.	x	x	x
Doetinchem	1	60	0	0
Oost Gelre	x	x	x	x
Oude IJsselstreek	onbekend	onbekend	onbekend	onbekend
Winterswijk	1, betreft locatie aan de Driemarkweg t.b.v. HSF	15	Er is geen locatie waar huisvesting van arbeidsmigranten wordt gedoogd. Indien overtreding wordt geconstateerd in bijv. vakantieparken wordt gehandhaafd	n.v.t.

Het aantal projecten en daarmee samenhangende aantal huisvestingsplaatsen voor arbeidsmigranten, dat bij gemeenten bekend is, staat weergegeven in tabel 10.

Tabel 10: overzicht plannen/projecten voor huisvesting voor arbeidsmigranten, 2018

	aantal plannen/projecten in voorbereiding	aantal plaatsen
Aalten	onbekend	onbekend
Berkelland	Op zich zijn er geen plannen in voorbereiding. Dat neemt niet weg dat er wel gesproken wordt over migrantenhuisvesting. Van twee adressen is bekend dat deze in potentie gebruikt kunnen gaan worden voor huisvesting van migranten. Dit wordt niet met zoveel woorden gevraagd door de eigenaren/gebruikers van de panden, maar signalen wijzen daar wel op. Concrete aanvragen voor kamerverhuur (al dan niet voor arbeidsmigranten) zijn niet ingediend.	Gezien de inhoud van de panden kan het gaan om meer dan 10 kamers per plan.
Bronckhorst	Er zijn op dit moment ook geen plannen voor deze doelgroep in voorbereiding	
Doetinchem	1	Onduidelijk, maar wel veel: tot zo'n 300.
Oost Gelre	x	x
Oude IJsselstreek	onbekend	onbekend
Winterswijk	2, Dit betreffen globale plannen en nog niet concreet in voorbereiding (o.a. short stay). Voor beeld van de omvang behoefte is dit onderzoek daarom van belang.	25

Uit het voorgaande kan in hoofdlijnen het volgende worden geconcludeerd:

- Gemeenten hebben in zeer beperkte mate zicht op het huisvestingsaanbod voor arbeidsmigranten;
- Het huisvestingaanbod -al dan niet in beeld bij gemeenten- en de plannen die in voorbereiding zijn, lijken een zeer beperkt huisvestingsvolume te omvatten.

4.2 Huisvestingsaanbod in beeld door uitzendbureaus

Om meer zicht te krijgen in hoeverre nu en in de nabije toekomst voldoende huisvesting beschikbaar is voor arbeidsmigranten zijn uitzendbureaus bevestigd naar hun ervaringen. 13 Ondernemers gaven het volgende aan (meerdere antwoorden mogelijk). Zie tabel 11.

Tabel 11: door uitzendbureaus genoemde huisvestingslocatie voor arbeidsmigranten

huisvestingsvoorziening in:	aantal malen genoemd	opmerkingen
de eigen gemeente	3x	
de regio	7x	
Duitsland	7x	Met name in en rond Emmerich en Kleve. Maar ook in Elten, Bocholt, Rees, Kranenburg
overig	2x	Genoemd zijn: regio Arnhem, Brabant, Limburg, Zeeland

Veel ondernemers noemen Duitsland als woonplaats voor hun mensen. Een van hen schatte dat in de regio Achterhoek 1.500-2.000 mensen zijn gehuisvest en in Duitsland 3.000.

Daarnaast is uitzendbureaus gevraagd of er voldoende huisvesting in de regio Achterhoek beschikbaar is. 14 Uitzendbureaus geven het volgende beeld. Zie tabel 12:

Tabel 12: de mate waarin uitzendbureaus in de regio Achterhoek een huisvestingstekort voor arbeidsmigranten ervaren

voldoende huisvesting beschikbaar	aantal malen genoemd	genoemd tekort/opmerkingen
ja	1x	
nee, namelijk een tekort van	8x	15-20 100 400 100-150 40-50 35-40 200 1.500-2.000 over de hele regio tekort
weet niet	4x	
wisselt	1x	In kleine plaatsen niet, in grote wel

Uitzendbureaus hebben doorgaans een solide klantenbestand van inlenende bedrijven waarvoor ze werken. Om deze reden kunnen individueel genoemde tekorten worden opgeteld. De 14 geïnterviewde uitzendbureaus geven gezamenlijk op dit moment een huisvestingstekort 890 -960 plaatsen. Een ondernemer raamde het totale tekort in de regio Achterhoek op 1.500 - 2.000 plaatsen.

4.3 Huisvestingsaanbod in beeld door huisvesters

Voor dit onderzoek zijn 10 in de huisvesting van arbeidsmigranten gespecialiseerde aanbieders benaderd. De bevindingen kunnen als volgt worden samengevat:

- 9 huisvesters geven aan de regio Achterhoek te bedienen
- 4 huisvesters hebben positie binnen de onderzochte gemeenten (Homeflex, Arbeidershuisvesting, Rent a Roof, Epe Vastgoed)
- 5 huisvesters hebben positie(s) in de directe omgeving (zoals Lochem, Rheden, Enschede, Loenen en Duitsland) te weten HuurSnel, Flexrooms, Logejo, FlexHousing en E&E Accommodations. Overigens worden door verschillende partijen twijfels geuit over de kwaliteit van de 'Duitse huisvesting'. Door de bank genomen zou de aldaar aangeboden kwaliteit (inclusief beheer) substantieel minder zijn dan in Nederland. Redenen daarvoor zijn meer aanbod, een lagere prijs en het grotendeels ontbreken van gemeentelijk toezicht en betrokkenheid
- Van de 10 ondervraagde huisvesters geven er 8 aan dat er sprake is van een substantieel en oplopend huisvestingstekort

4.4 (Ontwikkelingen in) tekorten aan woonruimte

a. De omvang van de huisvestingsvraag

Het is zeer aannemelijk dat mensen die langere tijd in Nederland verblijven hun weg inmiddels hebben gevonden op de woningmarkt. Zoals de Commissie LURA²⁰ al eerder constateerde, is de kans op eventuele malafide woonsituaties het grootst bij de groep die hier kort verblijft. Om deze reden is het verdedigbaar dat de aandacht wordt gericht op die groep arbeidsmigranten, die hier korter verblijft. De vraag is dan ook: hoe groot is de groep die hier korter verblijft?

Uit het overzicht van BRP inschrijvingen blijkt dat de groep die hier korter dan 2 jaar verblijft over de periode 2013-2017 ligt afneemt van 19% naar 14% (zie voor berekening bijlage 4). De groep die hier middellang verblijft (tussen de 2 en 5 jaar), stijgt in dezelfde periode van 24 naar 30%. De groep die hier vestigt (verblijf > 5 jaar) is daalt van 57% naar 56%. Het beeld dat meer dan de helft van de arbeidsmigranten hier langer dan 5 jaar verblijft, strookt niet met de interviews met uitzendbureaus: 80% van hen geeft aan dat arbeidsmigranten gemiddeld korter dan 2 jaar in dienst zijn. Dit beeld komt ook naar voren uit het ABU/NBBU Flexmigrantenonderzoek. Daaruit blijkt dat arbeidsmigranten gemiddeld 44 weken door uitzendbureaus bemiddeld worden. Een verklaring hiervoor kan zijn dat een substantieel aantal arbeidsmigranten na een periode van bemiddeling door uitzendbureaus in dienst komt van de inlenende ondernemer.

Als de huisvestingsfocus wordt gericht op de groep die hier korter verblijft dan 5 jaar, dan kan de omvang daarvan worden bepaald op ongeveer 44% in 2017. In paragraaf 2.5 is geschat dat er in 2017 5.500 mensen in de regio Achterhoek werken. Dat betekent omvang van de huisvestingsvraag uit zo'n 2.420 arbeidsmigranten bestaat, nog los van de substantiële groeiverwachting voor komende jaren.

b. De omvang van het huisvestingsaanbod

De omvang van het huidige huisvestingsaanbod is lastig te bepalen. Uit paragraaf 4.1 blijkt dat gemeenten 75 vergunde huisvestingsplaatsen in beeld hebben. Daarnaast zijn ruim 300 plaatsen in voorbereiding. In totaal zijn dat 375 plaatsen. Als er vanuit wordt gegaan dat binnen de andere gemeenten -die nog geen beeld hadden- ook vergunde plaatsen (bekend) zijn, kan het totale vergunde huisvestingsaanbod op 500 plaatsen worden geschat.

c. Verwachte huisvestingstekorten

Er zijn minimaal 2.420 huisvestingsplaatsen nodig. Daarvan zijn 500 gerealiseerd dan wel in voorbereiding. Dat betekent een tekort van 1.920 plaatsen. In 2017 wonen in totaal zo'n 2.250 arbeidsmigranten in de Achterhoek. Stel dat van die huisvestingsplaatsen 25% -op termijn- kan worden vergund, dan kan het huisvestingstekort worden bepaald op zo'n 1.360 plaatsen. Aangezien de verwachting is dat de huisvestingsbehoefte in de nabije toekomst verder oploopt, kan dit tekort als een ondergrens worden gezien. Deze verwachting loopt redelijk in de pas met het door uitzendbureaus verwachte tekort van tussen de 1.500-2.000 plaatsen, zoals genoemd in paragraaf 4.2.

²⁰ Zie voor bron [bijgaande link](#)>

bijlage 1

Berekening van het aantal arbeidsmigranten in de regio Achterhoek op basis van data uit het Decisio-onderzoek, 2012

gemeente/regio	bevolkingsomvang	arbeidsmigranten
Provincie Gelderland (53 gemeenten)	2.047.901	33.666
Bekend is:		
-Arnhem	155.699	2.436
-Nijmegen	173.556	2.840
Regio FoodValley:		6.786
-Barneveld	56.376	
-Ede	113.421	
-Nijkerk	41.775	
-Scherpenzeel	9.704	
-Wageningen	38.458	
<i>totaal</i>	<i>588.989</i>	<i>12.062</i>
Overig Gelderland (46 gemeenten)	1.458.912	21.604
Omvang 7 gemeenten Achterhoek	262.877 (=18% van 'overig Gelderland)	3.893

Aangezien 3 van de 8 gemeenten van de regio FoodValley niet in provincie Gelderland maar in Utrecht liggen (te weten Renswoude, Rhenen, Veenendaal) is het aannemelijk dat de schatting van 3.893 personen een ondergrens is.

Bijlage 2

Schatting gemaakt door uitzendbureaus en andere partijen van het aantal aanwezige arbeidsmigranten dat woont (w1) en werkt (w2) in de gemeente en/of regio Achterhoek per 1-1-2018

organisatie/in gemeente	Aalten	Berkelland	Bronckhorst	Doetinchem	Oost Gelre	Oude IJsselstreek	Winterswijk	Totaal
<i>uitzendbureau</i>								
Werkbank	W1: 20 W2: 10							
Wijco Uitzendbureau		W1: 250-500 W2: 100						
Euro Planit Personeelsdiensten			W1:<10 W2: <10					
Fides				W1: 400 W2: 1.000				
B&D Personeelsdiensten B.V				W1: 1.000-2.000 W2: 2.000-3.000				
In Person uitzendbureau					W1: 40-60 W2: 40			
Covebo Groenlo					W1: 50 W2: 500-700			
Flexcraft					W1:<10 W2:>200			
Start People						W1: 50-60 W2: 50-60		
Cervo Dienstverlening	W1: 150 W2: 250	W1: 300-500 W2: 150-250	W1: 500 W2: 250	W1: 800-900 W2: >1200	W1: 250 W2: 250	W1: 150 W2: 150	W1: 150 W2: 250	W1: 1500-2.000 W2: 5000
<i>'overig ondernemer'</i>								
Vion Groenlo Vion Retail					W2: 500 W2: 100-200			
Esbro, Wehl <i>'huisvester'</i>				W2: 300-500				
Flexrooms								W1: 1.250-1.500 W2: 5.000-6.000
totaal	W1: 20-150 W2: 10-250	W1:250-500 W2: 100-250	W1: 10-500 W2: 10-250	W1: 400-2.000 W2: 1.000-3.000	W1: <10-250 W: 40-700	W1: 50-150 W2: 50-150	W1: 150 W2: 250	

*w1=wonen
*w2= werken

Bijlage 3

ABU-NBBU Flexmigrantenonderzoek 2016 ingezoomd op regio Achterhoek

Volgens het ABU-NBBU Flexmigrantenonderzoek werken er in de Achterhoek 1,7% van de door de leden van deze brancheorganisaties bemiddelde arbeidsmigranten. Dat zijn er in absolute zin: $(119.598/100) * 1,7\% = 2.033$.

Bevolkingsomvang gemeenten Achterhoek, 2016

gemeente	bevolkingsomvang²¹
Aalten	27.047
Berkelland	44.238
Bronckhorst	36.410
Doetinchem	57.068
Oost Gelre	29.634
Oude IJsselstreek	39.568
Winterswijk	28.912
<i>Subtotaal</i>	<i>262.877</i>
Doesburg	11.341
Lochem	33.545
Montferland	35.316
Zutphen	47.340
<i>Subtotaal</i>	<i>127.542</i>
<i>Totaal</i>	<i>390.419</i>

CBS stand per 31-12 2016, [bron](#)>

Het onderzoeksgebied bestaat uit 7 van de 11 gemeenten in de Corop-regio Achterhoek en bestaat uit 262.877 inwoners. Dat is 67,33 % van de bevolkingsomvang van de Corop-regio Achterhoek. Als we deze lijn doortrekken dan zijn bij een gelijkmatige verdeling $67,33\% \times 2.033 = 1.369$ arbeidsmigranten werkzaam in de onderzochte gemeenten.

²¹ Demografische kerncijfers per gemeente 2014, CBS, [bron](#)

Bijlage 4

Gemiddelde verblijfsduur van in de BRP ingeschreven arbeidsmigranten in Aalten, Brockhorst en Winterswijk in 2013, 2015, 2017

2013	verblijfsduur <2 jaar	verblijfsduur 2-5 jaar	>5 jaar	totaal
Aalten	11	11	2	24
Bronckhorst	19	25	69	113
Winterswijk	25	35	95	155
	55	71	166	292
<i>relatief</i>	<i>18,8%</i>	<i>24,3%</i>	<i>56,8%</i>	<i>100%</i>
2015				
Aalten	14	13	10	37
Bronckhorst	15	16	49	80
Winterswijk	17	38	104	159
	46	67	163	276
<i>relatief</i>	<i>16,7%</i>	<i>24,3%</i>	<i>59,1%</i>	<i>100%</i>
2017				
Aalten	11	24	15	50
Bronckhorst	26	13	53	92
Winterswijk	9	60	115	184
	46	97	183	326
<i>relatief</i>	<i>14,1%</i>	<i>29,8%</i>	<i>56,1%</i>	<i>100%</i>

bijlage 5

Overzicht inschrijving EU-arbeidsmigranten in de BRP van de 7 gemeenten in de regio Achterhoek 2013-2017

gemeente Aalten 2013

Eerstegeneratieallochtonen (15-64 jaar) uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa die ingeschreven staan in de BRP, naar herkomstgroepering in de gemeente Aalten, 31 december 2013

herkomstgroepering	verblijfsduur <2 jaar	verblijfsduur 2-5 jaar	>5 jaar	totaal
<i>Midden- en Oost-Europa</i>				
Bulgarije	1	0	0	1
Estland	1	0	0	1
Hongarije	1	0	0	1
Letland	1	0	0	1
Litouwen	0	0	0	0
Polen	5	4	2	11
Roemenië	0	0	0	0
Slovenië	0	0	0	0
Voormalig Tsjecho-Slowakije)	0	0	0	0
subtotaal	9	4	2	15
<i>Zuid-Europa</i>				
Griekenland	0	1	0	1
Italië	1	4	0	5
Portugal	0	1	0	1
Spanje	1	1	0	2
subtotaal	2	7	0	9
<i>Totaal</i>	<i>11</i>	<i>11</i>	<i>2</i>	<i>24</i>

gemeente Aalten 2014

Eerstegeneratieallochtonen (15-64 jaar) uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa die ingeschreven staan in de BRP, naar herkomstgroepering in de gemeente Aalten, 31 december 2014

herkomstgroepering	verblijfsduur <2 jaar	verblijfsduur 2-5 jaar	>5 jaar	totaal
<i>Midden- en Oost-Europa</i>				
Bulgarije	0	0	0	0
Estland	0	0	0	0
Hongarije	1	1	0	2
Letland	1	1	0	2
Litouwen	1	0	0	1
Polen	8	4	2	14
Roemenië	2	0	0	2
Slovenië	0	0	0	0
Voormalig Tsjecho-Slowakije)	0	0	0	0
subtotaal	13	6	2	21
<i>Zuid-Europa</i>				
Griekenland	0	0	1	1
Italië	1	2	4	7
Portugal	1	1	0	2
Spanje	1	2	0	3
subtotaal	3	5	5	13
<i>Totaal</i>	<i>16</i>	<i>11</i>	<i>7</i>	<i>34</i>

gemeente Aalten 2015

Eerstegeneratieallochtonen (15-64 jaar) uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa die ingeschreven staan in de BRP, naar herkomstgroepering in de gemeente Aalten 31 december 2015

herkomstgroepering	verblijfsduur <2 jaar	verblijfsduur 2-5 jaar	>5 jaar	totaal
<i>Midden- en Oost-Europa</i>				
Bulgarije	0	0	0	0
Estland	0	0	0	0
Hongarije	2	2	1	5
Letland	0	2	0	2
Litouwen	1	0	0	1
Polen	6	4	3	13
Roemenië	1	0	0	1
Slovenië	0	0	0	0
Voormalig Tsjecho-Slowakije)	0	0	0	0
subtotaal	10	8	4	22
<i>Zuid-Europa</i>				
Griekenland	0	0	1	1
Italië	1	2	2	5
Portugal	1	1	2	4
Spanje	2	2	1	5
subtotaal	4	5	6	15
<i>Totaal</i>	<i>14</i>	<i>13</i>	<i>10</i>	<i>37</i>

gemeente Aalten 2016

Eerstegeneratieallochtonen (15-64 jaar) uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa die ingeschreven staan in de BRP, naar herkomstgroepering in de gemeente Aalten, 31 december 2016

herkomstgroepering	verblijfsduur <2 jaar	verblijfsduur 2-5 jaar	>5 jaar	totaal
<i>Midden- en Oost-Europa</i>				
Bulgarije	1	1	0	2
Estland	0	0	0	0
Hongarije	3	2	2	7
Letland	1	1	1	3
Litouwen	1	1	0	2
Polen	3	6	4	13
Roemenië	1	0	0	1
Slovenië	0	0	0	0
Voormalig Tsjecho-Slowakije)	0	0	0	0
subtotaal	10	11	7	28
<i>Zuid-Europa</i>				
Griekenland	1	1	0	2
Italië	2	2	1	5
Portugal	1	2	2	5
Spanje	1	3	2	6
subtotaal	5	8	5	18
<i>Totaal</i>	<i>15</i>	<i>19</i>	<i>12</i>	<i>46</i>

gemeente Aalten 2017

Eerstegeneratieallochtonen (15-64 jaar) uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa die ingeschreven staan in de BRP, naar herkomstgroepering in de gemeente Aalten, 31 december 2017

herkomstgroepering	verblijfsduur <2 jaar	verblijfsduur 2-5 jaar	>5 jaar	totaal
<i>Midden- en Oost-Europa</i>				
Bulgarije	2	0	0	2
Estland	0	0	0	0
Hongarije	1	3	3	7
Letland	0	1	0	1
Litouwen	2	1	1	4
Polen	2	7	4	13
Roemenië	0	1	0	1
Slovenië	0	0	0	0
Voormalig Tsjecho-Slowakije)	0	0	0	0
subtotaal	7	13	8	28
<i>Zuid-Europa</i>				
Griekenland	0	2	1	3
Italië	2	3	2	7
Portugal	0	2	2	4
Spanje	2	4	2	8
subtotaal	4	11	7	22
<i>Totaal</i>	<i>11</i>	<i>24</i>	<i>15</i>	<i>50</i>

gemeente Berkelland 2017

Eerstegeneratieallochtonen (15-64 jaar) uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa die ingeschreven staan in de BRP, naar herkomstgroepering in de gemeente Berkelland, 31 december 2017

herkomstgroepering	verblijfsduur <2 jaar	verblijfsduur 2-5 jaar	>5 jaar	totaal
<i>Midden- en Oost-Europa</i>				
Bulgarije	0	0	0	0
Estland	0	0	1	1
Hongarije	0	1	8	9
Letland	0	0	1	1
Litouwen	1	8	1	10
Polen	3	20	38	61
Roemenië	7	1	3	11
Slovenië	0	0	0	0
Voormalig Tsjecho-Slowakije)	1	4	4	9
subtotaal	12	34	56	102
<i>Zuid-Europa</i>				
Griekenland	0	0	0	0
Italië	1	1	4	6
Portugal	0	0	2	2
Spanje	1	1	9	11
subtotaal	2	2	15	19
<i>Totaal</i>	<i>14</i>	<i>36</i>	<i>71</i>	<i>121</i>

gemeente Bronckhorst 2013

Eerstegeneratieallochtonen uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa die ingeschreven staan in de BRP, naar herkomstgroepering in de gemeente Bronckhorst, 31 december 2013

herkomstgroepering	verblijfsduur <2 jaar	verblijfsduur 2-5 jaar	>5 jaar	totaal
<i>Midden- en Oost-Europa</i>				
Bulgarije	-	1	2	3
Estland	-	-	-	-
Hongarije	3	4	3	10
Letland	-	1	-	1
Litouwen	1	2	8	11
Polen	7	9	29	45
Roemenië	3	1	8	12
Slovenië	-	-	-	-
Voormalig Tsjecho-Slowakije)	3	2	6	11
subtotaal	17	20	56	93
<i>Zuid-Europa</i>				
Griekenland	1	4	1	6
Italië	-	1	6	7
Portugal	-	-	3	3
Spanje	1	-	3	4
subtotaal	2	5	13	20
<i>Totaal</i>	<i>19</i>	<i>25</i>	<i>69</i>	<i>113</i>

gemeente Bronckhorst 2014

Eerstegeneratieallochtonen uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa die ingeschreven staan in de BRP, naar herkomstgroepering in de gemeente Bronckhorst, 31 december 2014

herkomstgroepering	verblijfsduur <2 jaar	verblijfsduur 2-5 jaar	>5 jaar	totaal
<i>Midden- en Oost-Europa</i>				
Bulgarije	-	-	2	2
Estland	1	-	-	1
Hongarije	9	1	2	12
Letland	-	-	-	-
Litouwen	1	1	4	6
Polen	6	6	21	33
Roemenië	1	-	4	5
Slovenië	-	-	-	-
Voormalig Tsjecho-Slowakije)	5	2	5	12
subtotaal	23	10	38	71
<i>Zuid-Europa</i>				
Griekenland	-	4	1	5
Italië	-	1	5	6
Portugal	-	-	3	3
Spanje	-	-	2	2
subtotaal	-	5	11	16
<i>Totaal</i>	<i>23</i>	<i>15</i>	<i>49</i>	<i>87</i>

gemeente Bronckhorst 2015

Eerstegeneratieallochtonen uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa die ingeschreven staan in de BRP, naar herkomstgroepering in de gemeente Bronckhorst, 31 december 2015

herkomstgroepering	verblijfsduur <2 jaar	verblijfsduur 2-5 jaar	>5 jaar	totaal
<i>Midden- en Oost-Europa</i>				
Bulgarije	-	-	2	2
Estland	-	-	-	-
Hongarije	10	1	1	12
Letland	-	-	-	-
Litouwen	-	1	5	6
Polen	1	10	19	30
Roemenië	1	-	4	5
Slovenië	-	-	-	-
Voormalig Tsjecho-Slowakije)	2	3	5	10
subtotaal	14	15	36	65
<i>Zuid-Europa</i>				
Griekenland	-	1	2	3
Italië	-	-	6	6
Portugal	-	-	3	3
Spanje	1	-	2	3
subtotaal	1	1	13	15
<i>Totaal</i>	<i>15</i>	<i>16</i>	<i>49</i>	<i>80</i>

gemeente Bronckhorst 2016

Eerstegeneratieallochtonen uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa die ingeschreven staan in de BRP, naar herkomstgroepering in de gemeente Bronckhorst, 31 december 2016

herkomstgroepering	verblijfsduur <2 jaar	verblijfsduur 2-5 jaar	>5 jaar	totaal
<i>Midden- en Oost-Europa</i>				
Bulgarije	-	-	2	2
Estland	-	-	-	-
Hongarije	-	8	1	9
Letland	-	-	-	-
Litouwen	-	8	5	6
Polen	1	-	21	30
Roemenië	-	1	4	5
Slovenië	-	-	-	-
Voormalig Tsjecho-Slowakije)	4	5	5	12
subtotaal	5	38	38	64
<i>Zuid-Europa</i>				
Griekenland	-	3	3	3
Italië	1	6	6	7
Portugal	-	2	2	2
Spanje	1	2	2	3
subtotaal	2	13	13	15
<i>Totaal</i>	<i>7</i>	<i>51</i>	<i>51</i>	<i>79</i>

gemeente Bronckhorst 2017

Eerstegeneratieallochtonen uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa die ingeschreven staan in de BRP, naar herkomstgroepering in de gemeente Bronckhorst, 31 december 2017

herkomstgroepering	verblijfsduur <2 jaar	verblijfsduur 2-5 jaar	>5 jaar	totaal
<i>Midden- en Oost-Europa</i>				
Bulgarije	-	-	2	2
Estland	-	-	-	-
Hongarije	2	6	2	10
Letland	-	-	-	-
Litouwen	-	1	5	6
Polen	13	4	23	40
Roemenië	1	1	3	5
Slovenië	-	-	-	-
Voormalig Tsjecho-Slowakije)	4	1	6	11
subtotaal	20	13	41	74
<i>Zuid-Europa</i>				
Griekenland	-	-	3	3
Italië	2	-	5	7
Portugal	-	-	2	2
Spanje	4	-	2	6
subtotaal	6	-	12	18
<i>Totaal</i>	26	13	53	92

gemeente Doetinchem 2017

Eerstegeneratieallochtonen (15-64 jaar) uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa die ingeschreven staan in de BRP, naar herkomstgroepering in de gemeente Doetinchem, 31 december 2017

herkomstgroepering	verblijfsduur <2 jaar	verblijfsduur 2-5 jaar	>5 jaar	totaal
<i>Midden- en Oost-Europa</i>				
Bulgarije	1	58	9	68
Estland	1	30		31
Hongarije	5	35	20	60
Letland			2	2
Litouwen			2	2
Polen	10	30	67	107
Roemenië	2	19	23	44
Slovenië			1	1
Voormalig Tsjecho-Slowakije)				
subtotaal	19	172	124	315
<i>Zuid-Europa</i>				
Griekenland	1		9	10
Italië	8	53	11	72
Portugal	2	28	8	38
Spanje		46	21	67
subtotaal	11	127	49	187
<i>Totaal</i>	<i>30</i>	<i>299</i>	<i>173</i>	<i>502</i>

gemeente Oost Gelre 2017

Eerstegeneratieallochtonen (15-64 jaar) uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa die ingeschreven staan in de BRP, naar herkomstgroepering in de gemeente Oost Gelre, 31 december 2017

herkomstgroepering	verblijfsduur <2 jaar	verblijfsduur 2-5 jaar	>5 jaar	totaal
<i>Midden- en Oost-Europa</i>				
Bulgarije				
Estland				
Hongarije				
Letland				
Litouwen				
Polen				
Roemenië				
Slovenië				
Voormalig Tsjecho-Slowakije)				
subtotaal				
<i>Zuid-Europa</i>				
Griekenland				
Italië				
Portugal				
Spanje				
subtotaal				
<i>Totaal</i>	<i>3</i>	<i>1</i>	<i>21</i>	<i>25</i>

gemeente Oude IJsselstreek 2017

Eerstegeneratieallochtonen uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa die ingeschreven staan in de BRP, naar herkomstgroepering in de gemeente Oude IJsselstreek, 31 december 2017

herkomstgroepering	verblijfsduur <2 jaar	verblijfsduur 2-5 jaar	>5 jaar	totaal
<i>Midden- en Oost-Europa</i>				
Bulgarije	1		2	3
Estland		2	1	3
Hongarije	1	6	3	10
Letland				
Litouwen			1	1
Polen	19	17	7	43
Roemenië	11		1	12
Slovenië			1	1
Voormalig Tsjecho-Slowakije)				
subtotaal	32	25	16	73
<i>Zuid-Europa</i>				
Griekenland				
Italië	1	2	6	9
Portugal	3	1	1	5
Spanje	3	7	25	35
subtotaal	7	10	32	49
<i>Totaal</i>	<i>39</i>	<i>35</i>	<i>48</i>	<i>122</i>

gemeente Winterwijk 2013

Eerstegeneratieallochtonen uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa die ingeschreven staan in de BRP, naar herkomstgroepering in de gemeente Winterswijk, 31 december 2013

herkomstgroepering	verblijfsduur <2 jaar	verblijfsduur 2-5 jaar	>5 jaar	totaal
<i>Midden- en Oost-Europa</i>				
Bulgarije		1	2	3
Estland				0
Hongarije			2	2
Letland	1	1	0	2
Litouwen			3	3
Polen	19	20	42	81
Roemenië	1	3	5	9
Slovenië				0
Voormalig Tsjecho-Slowakije)	2	1	4	7
subtotaal	23	26	58	107
<i>Zuid-Europa</i>				
Griekenland		1	3	4
Italië			5	5
Portugal	2	8	21	31
Spanje			8	8
subtotaal	2	9	37	48
<i>Totaal</i>	<i>25</i>	<i>35</i>	<i>95</i>	<i>155</i>

gemeente Winterwijk 2014

Eerstegeneratieallochtonen uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa die ingeschreven staan in de BRP, naar herkomstgroepering in de gemeente Winterswijk, 31 december 2014

herkomstgroepering	verblijfsduur <2 jaar	verblijfsduur 2-5 jaar	>5 jaar	totaal
<i>Midden- en Oost-Europa</i>				
Bulgarije		1	2	3
Estland				0
Hongarije	2		2	4
Letland		3		3
Litouwen		4		4
Polen	9	28	46	83
Roemenië	4	2	7	13
Slovenië				0
Voormalig Tsjecho-Slowakije)	1	1	5	7
subtotaal	16	39	62	117
<i>Zuid-Europa</i>				
Griekenland		1	3	4
Italië			6	6
Portugal	2	2	27	31
Spanje	3		8	11
subtotaal	5	3	44	52
<i>Totaal</i>	<i>21</i>	<i>42</i>	<i>106</i>	<i>169</i>

gemeente Winterwijk 2015

Eerstegeneratieallochtonen uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa die ingeschreven staan in de BRP, naar herkomstgroepering in de gemeente Winterswijk, 31 december 2015

herkomstgroepering	verblijfsduur <2 jaar	verblijfsduur 2-5 jaar	>5 jaar	totaal
<i>Midden- en Oost-Europa</i>				
Bulgarije		1	3	4
Estland				0
Hongarije	1		2	3
Letland	1	2	1	4
Litouwen		1		1
Polen	6	27	49	82
Roemenië	7	2	5	14
Slovenië				0
Voormalig Tsjecho-Slowakije)		2	5	7
subtotaal	15	35	65	115
<i>Zuid-Europa</i>				
Griekenland			4	4
Italië			5	5
Portugal	1	3	23	27
Spanje	1		7	8
subtotaal	2	3	39	44
<i>Totaal</i>	<i>17</i>	<i>38</i>	<i>104</i>	<i>159</i>

gemeente Winterwijk 2016

Eerstegeneratieallochtonen uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa die ingeschreven staan in de BRP, naar herkomstgroepering in de gemeente Winterswijk, 31 december 2016

herkomstgroepering	verblijfsduur <2 jaar	verblijfsduur 2-5 jaar	>5 jaar	totaal
<i>Midden- en Oost-Europa</i>				
Bulgarije		2	3	5
Estland	1			1
Hongarije	4	1	2	7
Letland	1	2	1	4
Litouwen		2		2
Polen	3	33	49	85
Roemenië	7	2	7	16
Slovenië				0
Voormalig Tsjecho-Slowakije)	2	2	4	8
subtotaal	18	44	66	128
<i>Zuid-Europa</i>				
Griekenland			4	4
Italië			6	6
Portugal		4	24	28
Spanje		1	8	9
subtotaal	0	5	42	47
<i>Totaal</i>	<i>18</i>	<i>49</i>	<i>108</i>	<i>175</i>

gemeente Winterwijk 2017

Eerstegeneratieallochtonen uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa die ingeschreven staan in de BRP, naar herkomstgroepering in de gemeente Winterswijk, 31 december 2017

herkomstgroepering	verblijfsduur <2 jaar	verblijfsduur 2-5 jaar	>5 jaar	totaal
<i>Midden- en Oost-Europa</i>				
Bulgarije		2	3	5
Estland				0
Hongarije	1	4	2	7
Letland		2	2	4
Litouwen			1	1
Polen	3	34	54	91
Roemenië	2	4	8	14
Slovenië				0
Voormalig Tsjecho-Slowakije)	2	5	4	11
subtotaal	8	51	74	133
<i>Zuid-Europa</i>				
Griekenland			4	4
Italië			6	6
Portugal	1	6	23	30
Spanje		3	8	11
subtotaal	1	9	41	51
<i>Totaal</i>	9	60	115	184